

Presentasjon av standardene ISO 50004 og ISO 50005

Standard Morgen 11.11.22: Hvordan kan standarder bidra i energikrisen?

Hans Even Helgerud

Effektiv, miljøvennlig og sikker utnyttelse av energi

Disposisjon

- Kort om SN/K 295-Energiledelse og tilhørende tjenester
- Status for energiledelse ISO 50001
- Presentasjon av standarder
  - ISO 50004
  - ISO 50005
- Eksempler på anvendelse

SN/K 295 Energiledelse og tilhørende tjenester

Komitéen følger arbeidet i CEN og ISO knyttet til energiledelse og tilhørende tjenester. Komitéen gir forslag til hvordan Standard Norge skal stemme i saker som blir forelagt, og bistår med oversettelse av standarder. Komitéen har bred sammensetning:

ENOVA

NIKKELVERK
A GLENCORE COMPANY

FORSVARSBYGG

STATSBYGG

REIN | Hydro

HEIDELBERGCEMENT

ABB

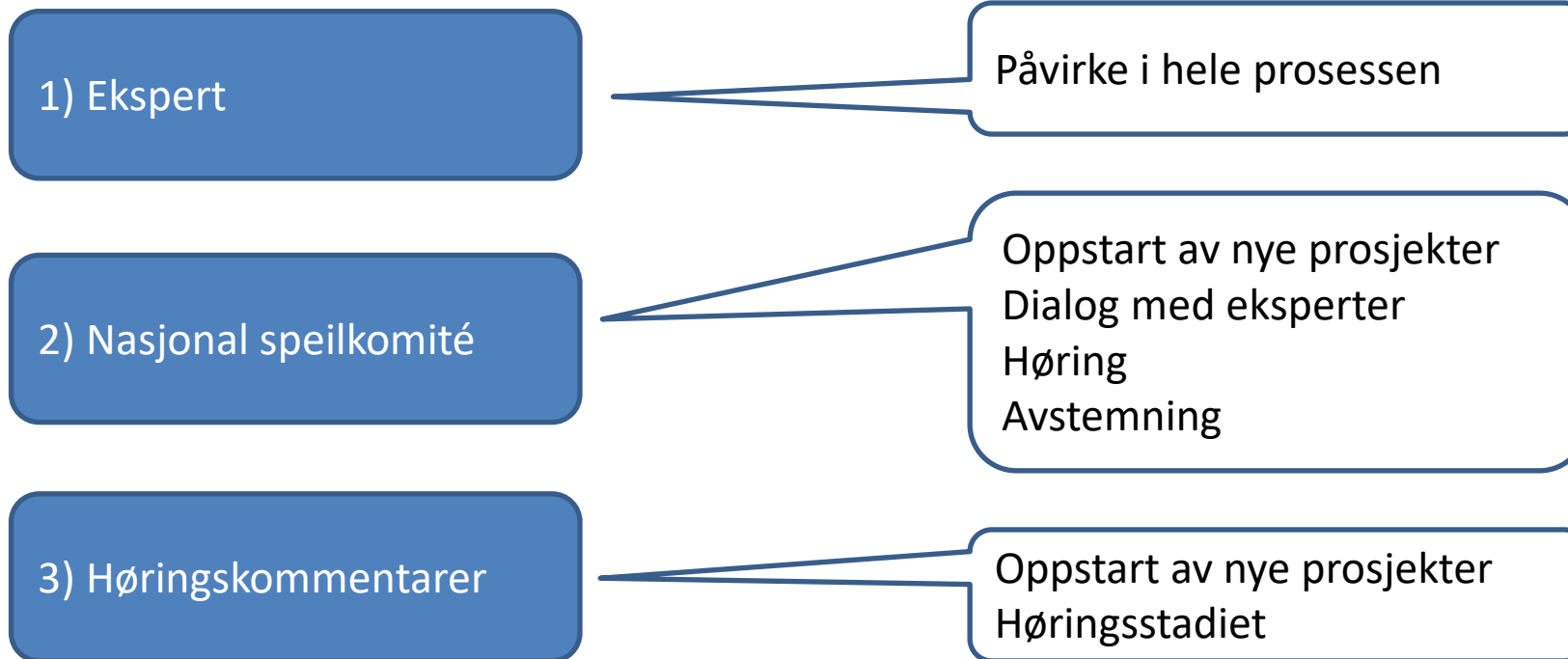
cebyc
energinet.no

NEMS

NORSK ENERGI
ENERGI • MILJØ • SIKKERHET

Hvordan delta/påvirke?

Ulik påvirkningsmulighet avhengig av hvordan man velger å delta

Hvorfor energieffektivisering?

Foto: Paul Hardy, NTB Scanpix, Corbis

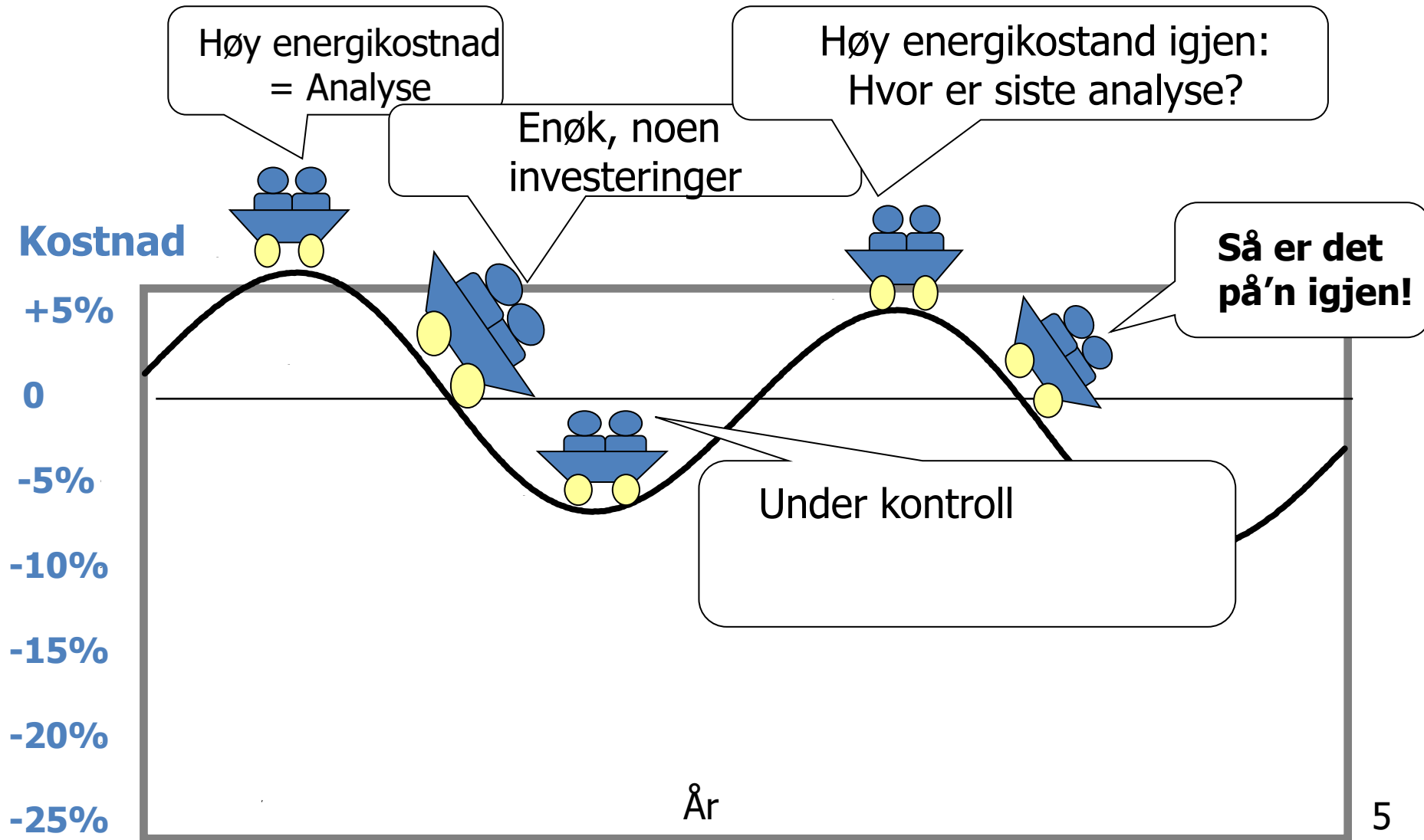
For bedriften:

- Reduserte energitap og kostnader
- Bedre miljøprofil/reduisert risiko
- Styrket konkurransevne

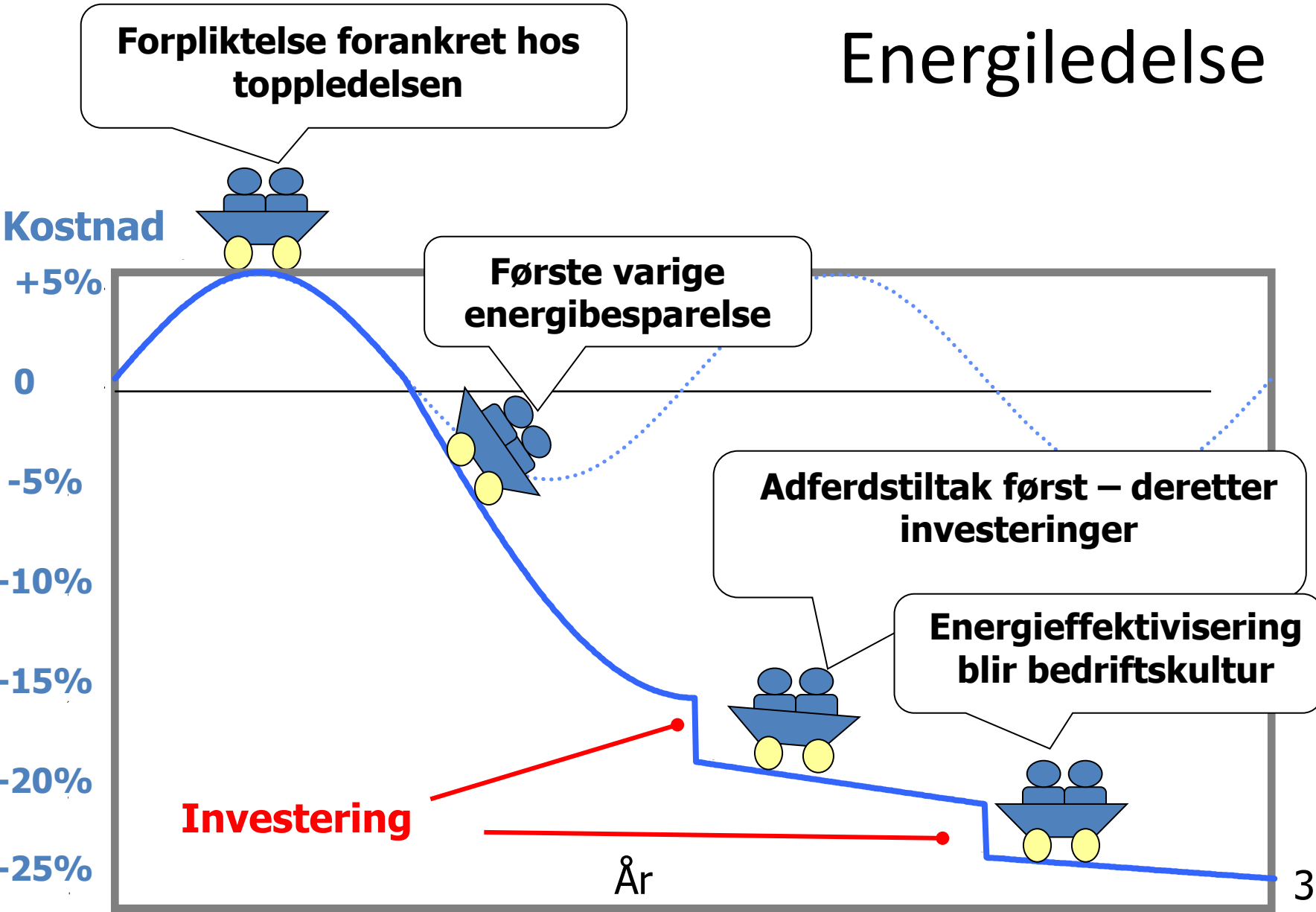
For samfunnet:

- Raskeste og billigste vei til å frigjøre effekt og energi
- Sparer utbygging av infrastruktur
- Ingen miljøkonflikter

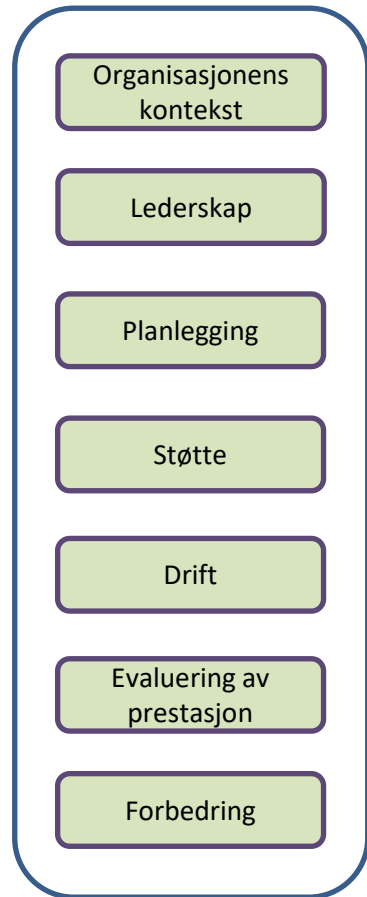
Tradisjonell tilnærming

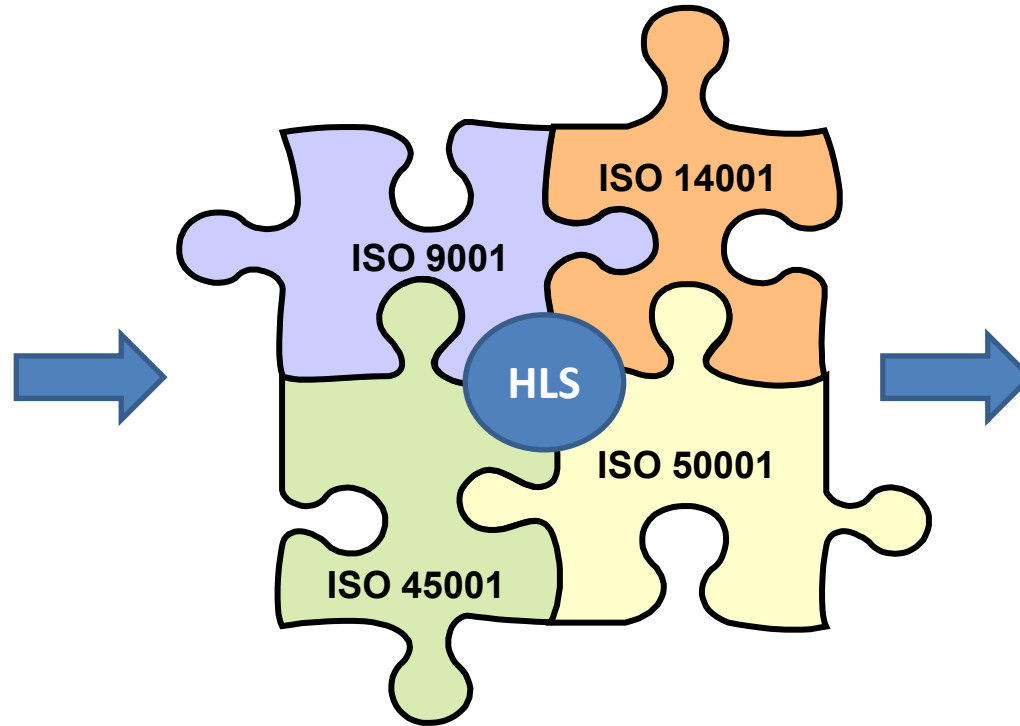
Energiledelse

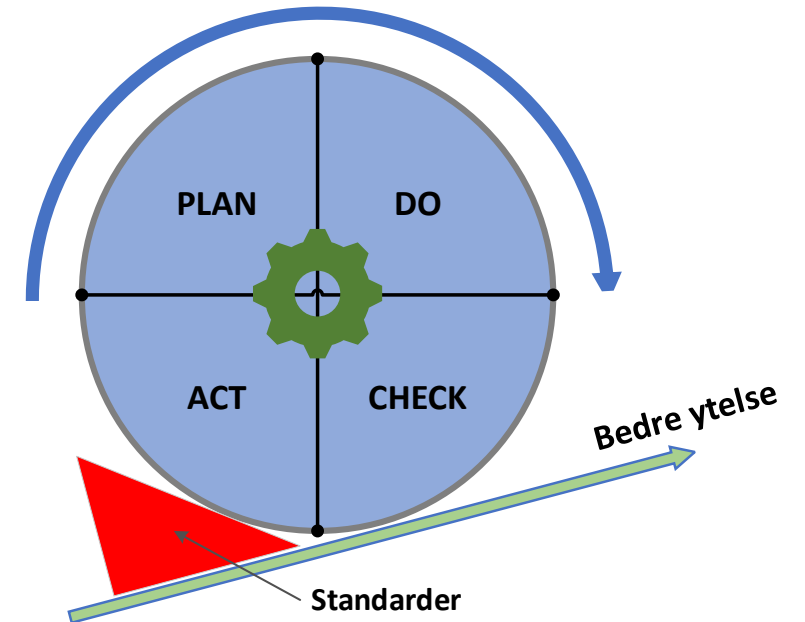
ISO-standarder for ledelsessystemer

Felles struktur (High Level Structure - HLS) og terminologi

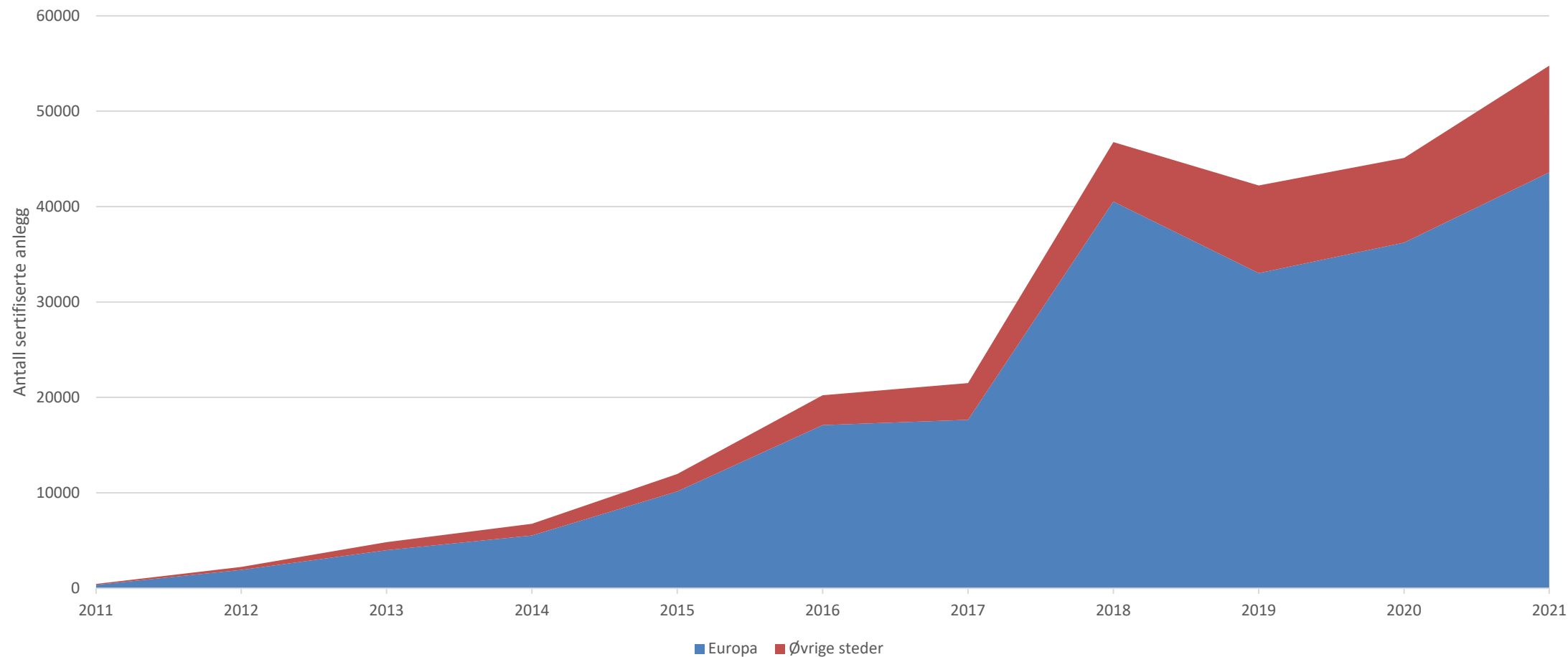
Enklere integrering

Kontinuerlig forbedring av ledelsessystem og ytelse

ISO 50001 sertifiserte anlegg

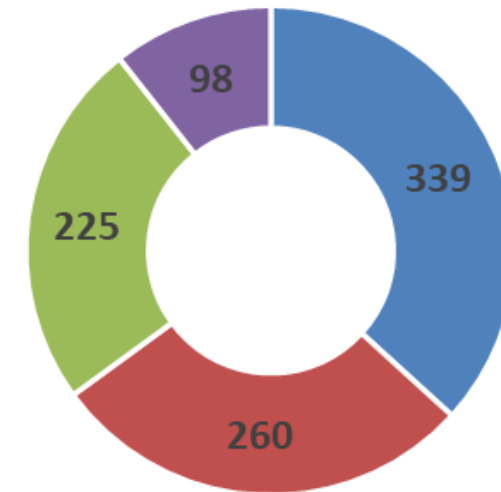
Kilde: ISO Survey

Copyright Norsk Energi 11.11.2022

Status energiledelse for norske bedrifter

- Ca. 750 bedrifter med konsesjon fra Miljødirektoratet/Statsforvalter har i henhold til Forurensningsloven pålegg om å ta i bruk beste praksis, herunder det å innføre energiledelse i samsvar med norsk standard (ikke krav om sertifisering)
- Ca. 800 bedrifter har i perioden 2013-2019 fått støtte fra Enova til å etablere energiledelse helt eller delvis i samsvar med ISO 50001 - besparelse 3,4 TWh/år!
- 98 - ISO 50001 sertifiserte anlegg i Norge pr. 31.12.21 ¹⁾

ISO 50001 sertifiserte anlegg i Norden¹⁾

■ Sverige ■ Finland ■ Danmark ■ Norge

1) Kilde: ISO Survey 2021

ISO 50000 Familie

NS-EN ISO 50004:2022

Norsk Standard	NS-ISO 50004:2020
	<p>Publisert: 2022-01-11 Språk: Norsk</p> <p>Energiledelsessystemer Veiledning for implementering, vedlikehold og forbedring av et ISO 50001-energiledelsessystem</p> <p><i>Energy management systems Guidance for the implementation, maintenance and improvement of an ISO 50001 energy management system</i></p> <p>Referansenummer: NS-ISO 50004:2020 (no) © Standard Norge 2022</p>

- NS-ISO 50004:2020 erstatter tidligere 2014-versjon
- Norsk oversettelse utgitt 11.01.22
- Samme struktur (HLS) som ISO 50001:2018
- Veileder (38 sider) med praktiske eksempler, tips og råd for tilnærming av kravene i NS-EN ISO 50001:2018
- Beskriver ikke kravene i ISO 50001
- Kan brukes alene eller sammen med ISO 50001
- Nyttig guide for alle typer virksomhet

Energiledelse – struktur

1. Ledelsesforankring

Forstå organisasjonens kontekst, etablere en energipolicy og et energiledelsesteam, kartlegge risikoer og muligheter.

2. Planlegge (P)

Vurdere tiltak for å ta hensyn til risikoer og muligheter, gjennomføre en energikartlegging, identifisere vesentlige energiavvendinger (SEU) og fastlegge energiytelsesindikatorer (EnPI), basislinje(r) for energi (EnB), mål og energidelmål og nødvendige handlingsplaner for å kunne levere resultater som vil forbedre energiytelsen i henhold til organisasjonens energipolicy.

3. Utføre (U)

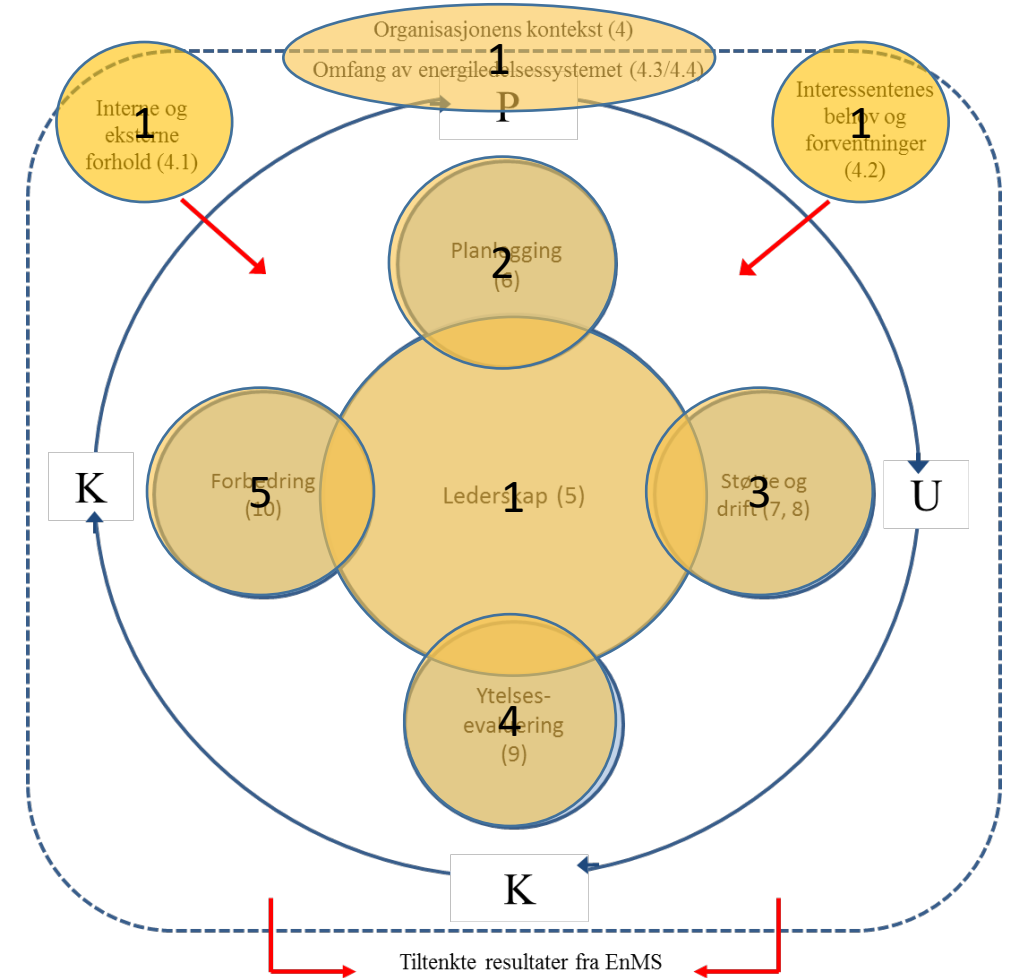
Iverksette handlingsplaner, driftskontroll og vedlikeholdskontroll så vel som kommunikasjon, sikre kompetanse og vurdere energiytelse ved design og anskaffelse.

4. Kontrollere (K)

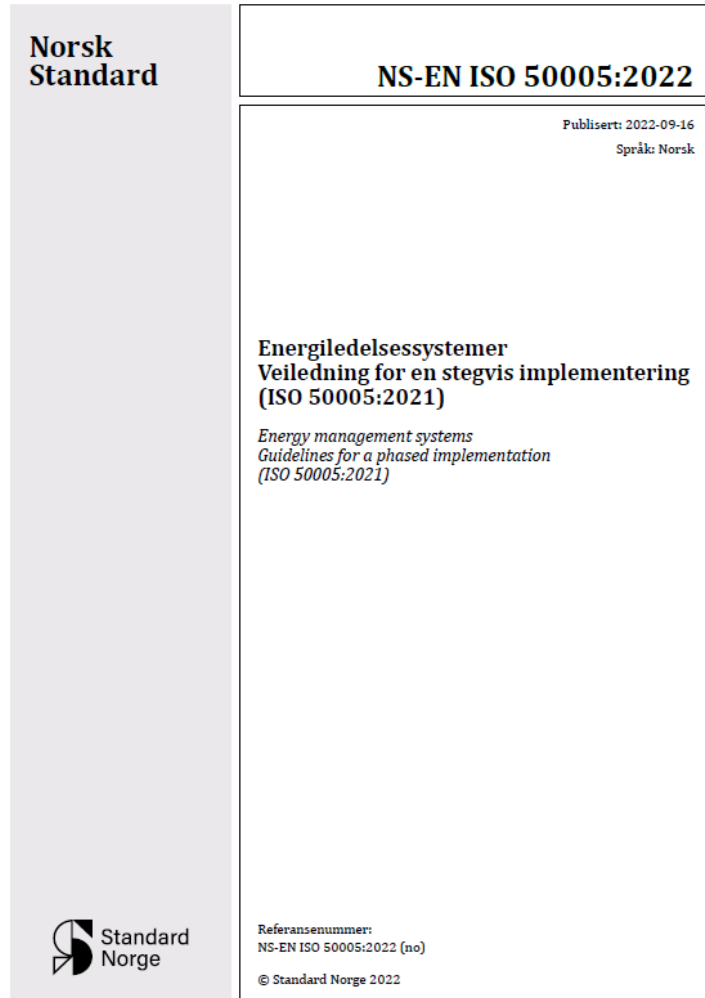
Overvåke, måle, analysere, evaluere, revidere og gjennomføre ledelsens gjennomgåelse av energiytelse og EnMS.

5. Korrigere (K)

Treffe tiltak for å ta hensyn til avvik og kontinuerlig forbedre energiytelse og EnMS.

NS-EN ISO 50005:2022

Norsk oversettelse utgitt 16.09.22

Praktisk veileder tilpasset små og mellomstore organisasjoner (SMO)

Modell med 12 kjerneelementer for energiledelse med 4 tilhørende modenhetsnivåer

Verktøyet kan brukes til:

- ✓ Egenvurdering av styrke og forbedringspotensial
- ✓ Etablere ambisjonsnivå (modenhetsnivå) for energiledelse
- ✓ Veileder for stegvis implementering av energiledelse
- ✓ Måle prestasjonsforbedring over tid i egen bedrift
- ✓ Sammenligne prestasjonsnivå med andre bedrifter (benchmarking)

Kjerneelementer for vurdering

Nr.	Element i ISO 50005	ISO 50001:2018 Referanse
1	Organisasjonens kontekst	4. Organisasjonens kontekst
2	Lederskap	5. Lederskap
3	Ressurser	
4	Energikartlegging	
5	Energiytelsesindikatorer og basislinjer for energi	6. Planlegging
6	Mål, energidelmål og handlingsplaner	
7	Kompetanse og bevissthet	7. Støtte og 8. Drift
8	Drift og vedlikehold	
9	Anskaffelse og utforming	
10	Prosess for kommunikasjon og kontroll av dokumentert informasjon	
11	Overvåking, måling, analyse og evaluering av energiytelse	9. Ytelseevaluering
12	Ledelsens gjennomgåelse og forbedring	10. Forbedring

Modenhetsnivåer

Nivå nr.	Beskrivelse
1	Muliggjøring av energiledelse: grunnleggende ledelsesstøtte, noe bevissthet om og forståelse for energianvendelse og muligheter for energisparing, innsamling av enkelte energidata (for eksempel strømregninger), ingen systematiske fremgangsmåter for energianvendelse.
2	Forbedring av energiledelse: energipolicy på plass, formelt team, gjennomføring av grunnleggende analyse av data om energibruk og –kostnader, evaluering av muligheter for energisparing, noen systematiske fremgangsmåter for energiledelse.
3	Utvikling av EnMS: systematiske fremgangsmåter for energiledelse, strategisk energiledelse, forbedret overvåking og gjennomgåelse, overholdelse av lovbestemte krav som del av EnMS, læring i organisasjonen.
4	Etablert EnMS: kontinuerlig forbedring av EnMS og energiytelse, kjerneelementene i NS-EN ISO 50001 er iverksatt, det er klart for gapanalyse versus NS-EN ISO 50001, hvis ønskelig.

Merknad: Oppnåelse av nivå 4 for alle elementene fører ikke nødvendigvis til oppfyllelse av alle kravene i NS-EN ISO 50001:2018.

Eksempel på vurdering

Tema	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Nivå 4	Status	Mål
4. Energikartlegging	<ul style="list-style-type: none"> — Identifiser nåværende energityper og energianvendelse(r). — Identifiser muligheter for energisparing som enten er basert på felles kunnskap på anlegget, eller som er enkle og/eller har en lav kostnad (for eksempel trykkluftlekkasje, damplekkasje, ubenyttet utstyr). — Samle inn energidata (for eksempel ved bruk av strømmregninger). 	<ul style="list-style-type: none"> — Evaluer tidligere og nåværende energianvendelse(r) og data om energiforbruk og -kostnader. — Identifiser SEU. — Evaluer muligheter for energisparing. — Installer permanente eller midlertidige energiforbruksmålere der det finnes tilgjengelige ressurser. — Lagre energidata i lett tilgjengelige formater, og gjør dem tilgjengelige for relevant personale. 	<ul style="list-style-type: none"> — Foreta et foreløpig estimat over framtidig(e) energianvendelse(r) og energiforbruk. — Bestem nåværende energiytelse for hver SEU. — Prioriter muligheter for energisparing. — Definer planer for innsamling av energidata som omfatter energiforbruk, relevante variabeldata og driftskriterier for SEU og organisasjonens energiforbruk. — Ta med målebehov i planleggingen (for eksempel innkjøp/installasjon av forbrukstillere). — Sikre at resultatene fra energikartleggingen er tilgjengelig som dokumentert informasjon. 	<ul style="list-style-type: none"> — Estimer framtidig(e) energianvendelse(r) og energiforbruk. — Energikartleggingen skal oppdateres med definerte mellomrom såvel som etter betydelige endringer i anlegg, utstyr, systemer eller prosesser som bruker energi. — Identifiser personen(e) som utfører arbeid som påvirker eller berører SEU. — Identifiser rutinemessig nye muligheter for energisparing, analyser og evaluer dem, og iverksett utvalgte tiltak på kontinuerlig basis. — Sikre at utstyret som brukes til måling, gir data som er nøyaktige og repeterbare. — Gjennomgå planene for innsamling av energidata med definerte mellomrom, og oppdater dem slik det er hensiktsmessig. — Sikre at metodene og kriteriene som brukes til å utvikle og gjennomføre energikartleggingen, er tilgjengelig som dokumentert informasjon. 		

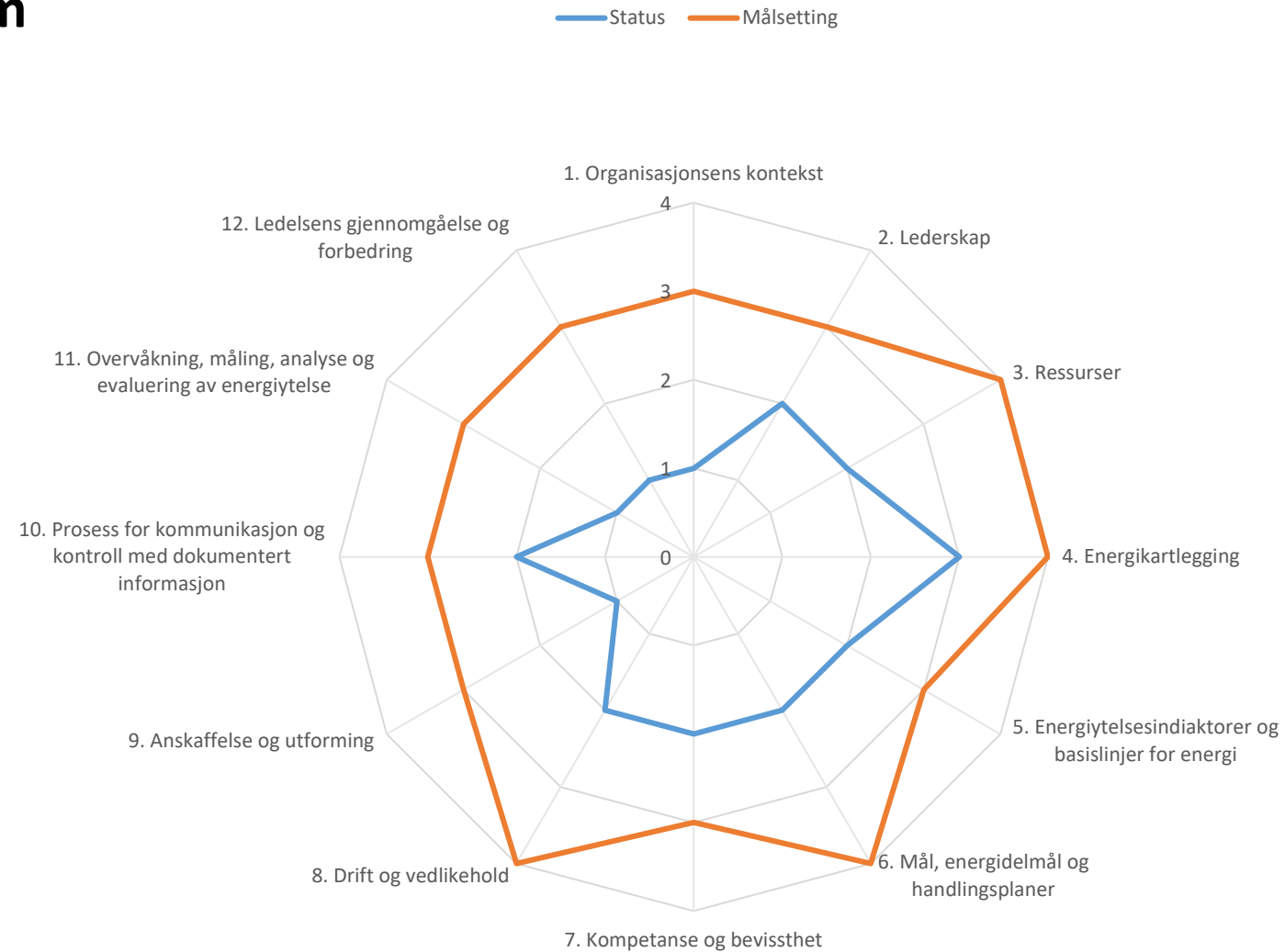
Oppnåelse av et bestemt nivå krever at alle kriterier på et lavere nivå har blitt oppfylt.

Ressurser (penger, tid, personale/kompetanse) bør avklares før ambisjonsnivå etableres.

Etabler en prosjektplan godkjent av øverste ledelse.

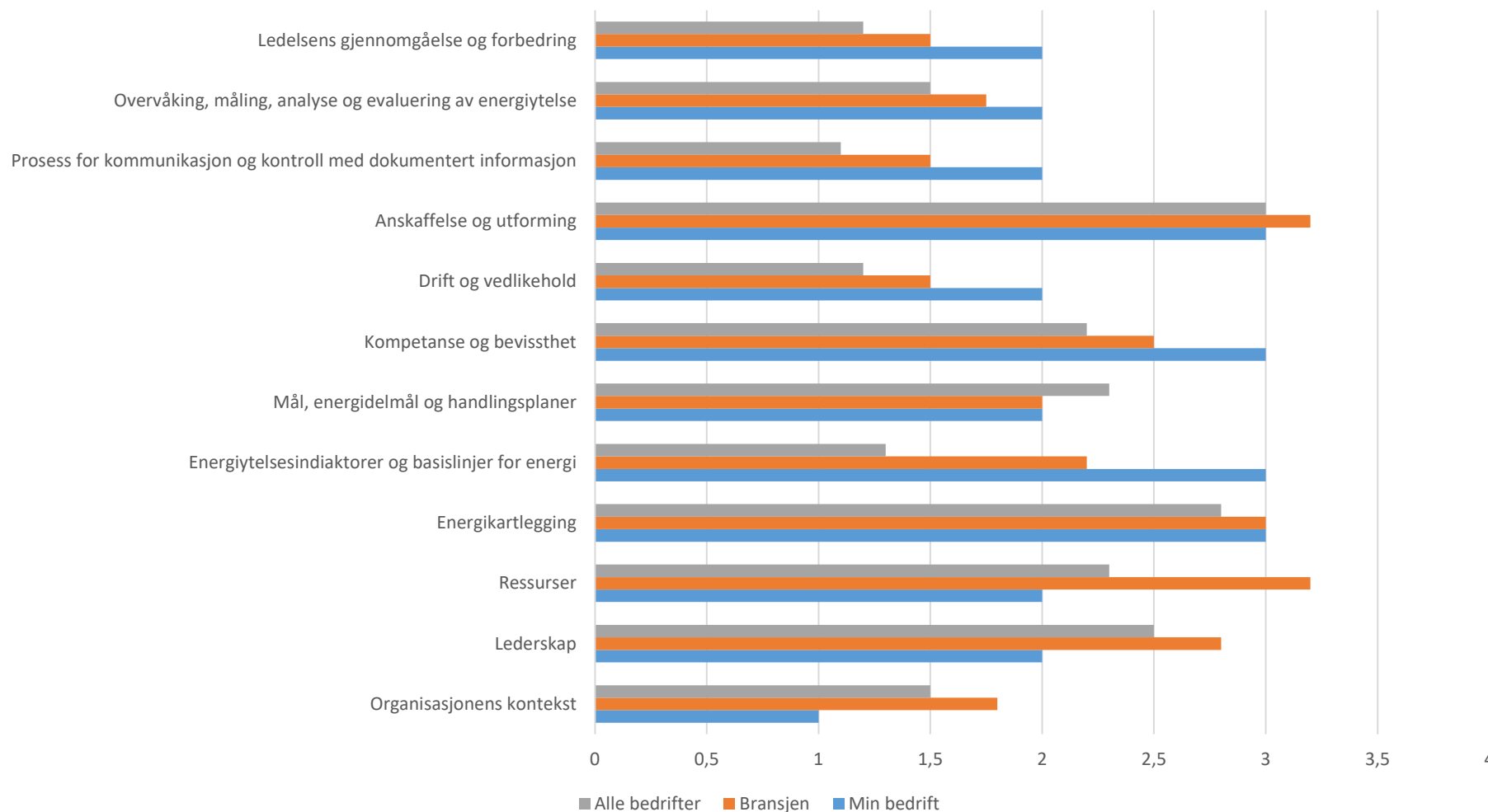
Eksempel på fremstilling med spindeldiagram

Status og målsetting for energiledelse

Benchmarking av modenhet energiledelse

Eksempel på mulig anvendelse

Takk for oppmerksomheten!

Hans Even Helgerud

E-post: hans.even.helgerud@energi.no

Telefon: 91 80 50 45